

16th ICOM-CC Wet Organic Archaeological Materials (WOAM) Working Group Conference
15-19.09.2025, Göteborg, Rootsi

Mul oli rõõm külastada septembris 2025 Rootsis Göteborgis toimunud konverentsi teemal vettinud arheoloogilise orgaanilise materjali konserveerimine, millesse sain panustada ka oma ettekandega. Kohtumine toimus Göteborgi Linnamuuseumis, mille hoone ajalugu ulatub 18. sajandi teise poole. Kõne all olev maja asub Göteborgi südames ja algupäraselt kasutati hoonet laohoidlana Rootsi Ida-India Kompanii (Svenska Ostindiska kompaniet) tarbeks. Linnamuuseum asub hoones alates 1861. aastast. Konverentsi korraldamisel ja võõrustamisel ulatasid abikäe lisaks Göteborgi Ülikool ja Studio Västsvensk Konservering (SVK).

Ida-India Kompanii maja ca 19.saj lõpp, foto: Wikimedia Commons. Hoone tänapäeval, foto: A. Vågen, Wikimedia Commons.

Pea nädal aega kestnud konverentsi jooksul kanti ette vettinud orgaanilise arheoloogilise materjali konserveerimises nii aktuaalseid kui ka püsivaid probleeme. Nädala esimeses pooles esitati ettekandeid ja postreid, mis puudutasid uurimistulemusi, analüüse, hinnanguid. Selle sessiooni põnevaimad teemad olid näiteks vettinud arheoloogilise puidu statistiline analüüs Leibnizi arheoloogiakeskuse KUR databaasi näidiste põhjal. Uuriti 83 proovitükki, enne ja pärast konserveerimist PEGiga ning selle lagunemissuhet puidutükkide degradeerumistasmega. Samuti pakkus põnevust arutelu teemal, millised on Euroopas muinsuskaitstes kasutusel olevad standardid. Põhipunktiks oli leida ühine tõenduspõhine lähenemine muinsuskaitse valdkonnas peamiselt levinud probleemidele ja üheselt mõistetava terminoloogia arendamine.

Muuhulgas pakuvad mainitud standardid informatsiooni selle kohta, kuidas käsitseda ja kaitsta vettinud puitu maismaa-aladel ja *in-situ* säilitamine ja monitooring. Kolleegid Hiinast esitlesid tulemusi uuringust, kuidas käitub tugevalt lagunenu vettinud puit, kui seda on kuivatatud vaakum külmkuivatusmeetodiga ning milline võiks olla optimaalne kuivatusrežiim?

Samuti nädala esimeses pooles ette kantud juhtumiuuringud pakkusid võimalust heita pilk konservaatorite igapäevatöö keskmesse, mis sageli lähtub aja-ja ressursipiiratusest ning seetõttu on rõhk pigem parima lahenduse leidmisel kui ulatuslike uuringute läbiviimisel. Huvitavad juhtumid olid muuhulgas näiteks mass-materjali konserveerimine Norras Oslos, milles peamiselt keskenduti küsimustele kas ja kuidas leidude suuremahuline hulk mõjutab konserveerimismeetodite valikut ning partiitööluse eelistamist individuaalsele lähenemisele. Konservaatorid Ameerika Ühendriikidest Lõuna-Carolina osariigist jagasid võlu ja valu kodusõjaaegse vettinud puidust kompassikasti konserveerimisel. Selle juhtumi põhimurekoht oli konserveerimise käigus kompassikasti külgede ulatuslik kaardumine. Arutelu keskmes olid raskused puidust kasti töötlemisel PEGiga ja puidu rakkude seinte ümber olev rauakorrosioon, mis omakorda raskendab immutuslahuse sisseviimist objekti.

Lõuna-Carolina's konserveeritud Ameerika Ühendriikide kodusõjaaegne kompassikast.

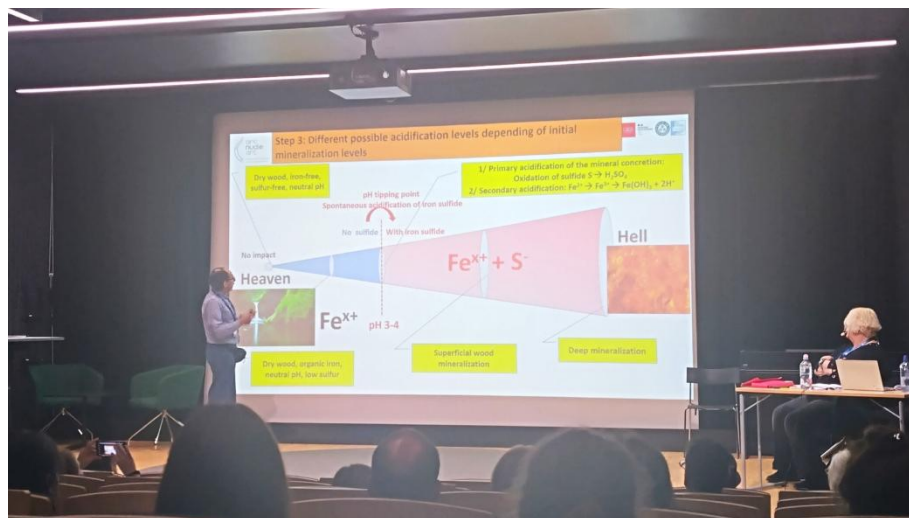
Konverentsinädala keskel olid päevakorras küsimused kogude säilitamisest, hoiustamisest, eksponeerimisest ja monitoorimisest. Siingi pakkusid kõik teemad huvi, kuid enim haaras lugu Šveitsi Rahvusmuuseumi ja Itaalias Lõuna-Tyrolis arheoloogiamuuseumi piirideülesest koostööst. Ettekande põhifookus oli 1991. aastal Austrias Ötztali Alpides avastatud pronksiaja inimsäilmetel, keda tuntakse kui Ötzi. Mehe riided ja varustus (tööriistad ja jahirelvad) olid leidmise hetkel suurepärase seisukorras, kuid aastate jooksul eksponeerituna vajasisid mõningaid sekkumisi. Ötzi avastamise 30. aasta juubeli puhul (2021) korraldati ulatuslik rõivaste ja esemete seisukorra analüüs, et hinnata varasemalt kasutatud säilitusvõtete olukorda. Selle põhjal valmis varasemate ja käesolevate säilitamisprobleemide ja konserveerimisvõtete aruanne.

Säilitamis- ja hoiustamisküsimuste üle arutlesid ka kolleegid Soome Rahvusmuuseumist postriga teemal, kas arheoloogilise pinnase vaakum külmkuivatamine võiks olla üks lahendustest hoiustamisprobleemidele? Arheoloogiline pinnas on väärt uurimismaterjal, kuid selle säilitamine on keeruline eeskätt mikrobioloogilise tegevuse tõttu. Postris esitati 13. näidise uurimusi, mis andsid soodsaid tulemusi.

Nädala teises pooles olid põhifookuses sellised teemad nagu jätkusuutlikkus, soolaprobleemid, komposiitmaterjalid ja orgaanika, mis ei ole puit. Põneva ettekandega jäid silma konservatorid Kanadast, kes tõid avalikkuse ette mõtlemapanevad aspektid eetilise konserveerimisest. Küsimuse all oli jätkusuutlik ja eetilisi tõekspidamisi arvestav konserveerimine ja rauakorrosiooni eemaldamine Kanada Musqueami põlisrahvastele kuuluvatelt korvidelt, mida avastati Fraseri jõe äärest. Ökoloogiliselt haavatavate jõeäärsete alade aktiivne industrialiseerimine seab ohtu põlisrahvaste kultuuri püsimise ning punutiste konserveerimine juhtiski tähelepanu sellistele murekohtadele. Samuti andis ettekanne aimu põlisrahvaste aktiivsest osalemisest oma vaimse ja materiaalse kultuuri ja pärimuse säilitamisel. Erinevatel hõimudel on eelis ja võimalus rääkida konserveerimisel kaasa panustades seeläbi maksimaalselt ainelise pärandi säilimisse.

Tõeliselt haarav oli prantsuse uurijate ettekanne sellest, kuidas arheoloogilises puidus tekib mineraliseerunud raud ja selle mõjust objektidele. Happeliste ühendite tekkimine on konserveeritud puidu säilitamisel levinud probleem. Põhjuseks võib olla suurenenud pikaajaline suhteline niiskus, mis ületab 70% ning rauasoolade olemasolu puidus.

Ettekandes heideti põhjalik pilk keemiasse ja rauasoolade tekkemehhanismidesse, mida saatis suurepäraselt illustreeritud esitus.

Illustreeriv näide võimalikest happesuse tasemetest ja kuidas need on korrelatsioonis pH, puidu seisukorra ja väävli ning raua olemasoluga.

Minul oli au esitada enda ettekannet pealkirjaga „14. sajandi arheoloogilised köied: konserveerimine ja meetodite analüüs Lootsi 8 vraki leidude näitel“ konverentsi viimasel päeval ja rääkida oma bakalaureusetöö käigus teostatud suuremahulisest konserveerimisest ja uurimistööst. Jagasin oma kogemusi sellise vettinud orgaanilise arheoloogilise materjaliga nagu köied, tutvustasin valitud konserveerimismeetodeid ja esitasin saadud tulemusi.

Mina esitamas oma ettekannet Lootsi 8 arheoloogilistest köitest. Foto: E. Ahverdov.

Link minu ettekandele, bakalaureusetööle ja konverentsi üldinfole on leitav siit:

https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1Ft50uo4pC-p4vv7dGSvyY_7r2VurI8jK

<https://icomcc-woam2025.org/>

Göteborgis toimunud konverents oli väga huvitav ja inspireeriv. Teadmistega tihedalt pakitud päevakavast mingil juhul ei puudunud Fika ja iga päeva lõpetuseks olid korraldatud ühised koosviibimised, väljasõidud ja külastused. Esimese päeva õhtul käisime konserveerimisstudio Västsvensk Konservering tööruume inspekteerimas ning seejärel veetsime toredasti aega kohalikus lokaalis. Nädala keskel osalesime väljasõidul Lödöse muuseumisse, neljapäeval ootas meid kaunis restoranis maitsev õhtusöök, kus sai vabamas õhkkonnas konverentsi muljeid jagada ja luua suhteid. Reedel külastasime Göteborgi Ülikooli konserveerimisosakonda ja tutvusime sealse õppekava ja õpikorraldusega. Mul on väga hea meel, et mul oli võimalus esindada Eestit ICOM-CC konverentsil ning juhtida tähelepanu Eesti konserveerimismaastikul olevatele probleemidele, lähenemistele ja lahendustele. Täna ICOM Eestit, kelle toetusega möödus reis muretult. Konverentsil osalemine avas mulle mitmeid konserveerimisalaseid uksi ning pakkus häid ja sooje tutvuseid. Samuti pean kogemuste ja teadmiste jagamist kolleegidega, kes olid tulnud kokku tervest maailmast hindamatuks väärtuseks ja üheks tähtsaimaks elemendiks, mida konverentsilt kaasa võtta tulevikuks!

Studio Västsvensk Konservering (SVK) külastamine ja esimese õhtu muljetamised lokaalis.